

РОЛЬ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОГО КОНФЛІКТУ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ

Залежно від того, які сторони внутрішнього світу особистості вступають у конфлікт, психологи розрізняють шість основних видів внутрішньоособистісного конфлікту: мотиваційний (конфлікт між декількома бажаннями), моральний (конфлікт між бажанням та обов'язком), конфлікт комплексу неповноцінності (конфлікт між бажанням та неможливістю його реалізації), рольовий конфлікт (пов'язаний з неможливістю людини одночасно реалізовувати кілька ролей), адаптаційний (конфлікт між обов'язком та неможливістю його виконання) та конфлікт неадекватної самооцінки (занижена чи завищена самооцінка). Крім того, виокремлюють невротичний конфлікт.

Він є результатом тривалого внутрішньоособистісного конфлікту. Внутрішньоособистісні конфлікти можуть бути конструктивними (продуктивними, оптимальними) та деструктивними (що руйнують особистісні структури людини). Оптимальний внутрішньоособистісний конфлікт сприймається як основа морального розвитку. В основі здійснення морального вчинку знаходиться «хвора совість», яка спонукає людину діяти всупереч власній вигоді та підніматися до вищих моральних цінностей. Індивід усвідомлює себе особистістю з урахуванням вирішення внутрішньоособистісних протиріч та конфліктів.

Позитивно вирішені конфлікти гартують характер, формують рішучість, стійкість поведінки, незалежність від випадкових обставин, сприяють становленню стабільної спрямованості особистості. Внутрішньоособистісний конфлікт може сприяти формуванню адекватної самооцінки, що у свою чергу допомагає самопізнанню та самореалізації особистості. Деструктивними вважаються внутрішньоособистісні конфлікти, які посилюють роздвоєння особистості, переростають у життєві кризи чи призводять до розвитку невротичних реакцій. Тривалий внутрішньоособистісний конфлікт загрожує ефективності діяльності. На думку філософа Н.А. Бердяєва [1], той, хто рефлектує і сумнівається не може бути активним у світі, не може бути воїном, — він весь занурений у самороздвоєння, що послаблює його, він не впевнений у тій активній, творчій силі, якою міг би впливати на світ... Рефлексія, роздвоєння та сумнів є розслаблена пристосованість до поганої множинності світу необхідності. Стан сумніву є станом несвободи, залежності, пригніченості.

Як вважає Л.І. Божович [2], людина, що постійно стикається з внутрішніми конфліктами, буде відрізнятися невпевненістю, нестійкістю поведінки, нездатністю домагатися свідомо поставлених цілей, тобто в нього будуть відсутні саме ті риси, які як основоположні входять у характеристику психологічно зрілої особистості. Часті внутрішньоособистісні конфлікти можуть призвести до втрати впевненості людини у своїх силах, формування стійкого комплексу неповноцінності, інколи ж - і до втрати сенсу життя. Гострі внутрішньоособистісні конфлікти, зазвичай, призводять до деструкції існуючих міжособистісних взаємин у сім'ї, на роботі. Вони можуть бути причиною підвищеної агресивності, тривожності, дратівливості у спілкуванні.

Особливо слід зупинитися на проблемі переростання внутрішньоособистісного конфлікту на невротичний. Людина не може змінити конфлікт так, щоб зникла патогенна напруга і було знайдено раціональний вихід із становища. Такий конфлікт

займає чільне місце у житті людини, виявляється йому нерозв'язним і, затаючись, створює афективне напруження, яке загострює протиріччя, посилює труднощі, підвищує нестійкість і збудливість, поглиблює і болісно фіксує переживання, знижує продуктивність і самоконтроль.

Література:

1. Бердяєв Н. А. "Сенс творчості (Досвід виправдання людини). [Електронний ресурс] –Режим доступу: http://4ua.co.ua/philosophy/zb3ac78b4c53a88421316c27_0.html

2. Анцупов А. Я., Шипілов А. І. Конфліктологія: підручник для вузів (Друге видання, перероблене та доповнене). – 2004, стор. 318-327.

Під керівництвом: доц. каф. ПММО, Н.П. Рубан